

LERAREN OP BEZOEK IN LESBOS

‘Het normale is wat vluchtelingkinderen zo nodig hebben’

‘Wat komen jullie hier doen?’ hoor ik zachtjes achter me. ‘We zijn leraren uit Nederland en wij geven les aan kinderen uit Syrië, zoals jij’ zeg ik tegen een prachtig meisje. ‘Ik kom niet uit Syrië, ik ben Irakees, ik ben 11 jaar en ik wil ook naar school’ klinkt het helder terwijl ze een staart maakt van haar lange haren.

Dit was onze eerste ontmoeting met Douha op Lesbos. Eind september bezochten we dit Griekse eiland met een groep leraren uit het po en vo. Lesbos heeft in 2015/2016 meer dan 700.000 vluchtelingen ontvangen op hun weg door Europa. Het doel van de studiereis was om kennis en ervaring op te doen over de ervaringen van vluchtelingkinderen en over de opzet van vluchtelingonderwijs in Griekenland. Dit ondersteunt leraren in hun dagelijkse lespraktijk voor nieuwkomers in Nederland.

Douha wacht sinds juli 2016 op Lesbos op haar asielpcedure. Samen met haar moeder en jongere broertje. Douha vertelt stoïcijns dat ze inmiddels 8 talen spreekt en niet begrijpt waarom er geen leraren voor haar zijn. Vervolgens verbaast ze ons door in vloeiend Arabisch, Farsi, Grieks en Engels verder te praten.

HOTSPOT LESBOS

Lesbos is één van de zogenaamde hotspots in Europa. Samen met onder meer Samos, Kos en Lampedusa (Italië). Hotspots zijn aankomstlocaties van vluchtelingen. Zij starten hier hun asielpcedure en eventueel verzoek tot gezinshereniging met familieleden die al elders in Europa zijn. Vluchtelingen mogen het eiland niet verlaten zolang de procedure loopt. De procedures zijn traag en informatievoorziening naar vluchtelingen is onduidelijk. Door de gesloten grenzen met Bulgarije en FYROM (voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië) kunnen vluchtelingen die op Griekse eilanden arriveren niet doorreizen binnen Europa. Dit in tegenstelling tot vluchtelingen die bijvoorbeeld via Spanje of Italië in Europa aankomen.

In oktober 2017 kwamen 2.260 nieuwe vluchtelingen op Lesbos aan. Er wachtten nu 7.783 mensen uit voornamelijk Syrië, Irak en Afghanistan¹ op hun papieren op Lesbos. Hieronder zijn circa 2.500 kinderen.

---

¹ UNHCR, 31 oktober 2017

ONDERWIJS IN EEN VLUCHTELINGKAMP

Naar school gaan, kunnen werken, zelf je eten klaarmaken en je huis bijhouden biedt structuur aan de dag. Het stimuleert eigenwaarde. Ook al zijn vluchtelingen en hun kinderen nu op een van de Griekse eilanden gestrand, ook van een onzekere wachttijd kun je het beste maken. Onderwijs voor kinderen (en ouders) is daarbij hard nodig. Kinderen missen vaak jaren school als gevolg van oorlog in het thuisland.

‘Het normale is wat de kinderen zo nodig hebben’, benadrukt de Nederlandse Inge Wilson als we haar in de brandende zon bezoeken. Inge is lerares bij de *Kindergarten* op Pikpa, de community voor kwetsbare vluchtelingen op Lesbos. Zoals in alle vluchtelingkampen op Lesbos is de *Kindergarten* - een schooltje voor de jongste kinderen – op het kamp zelf. In de onzekere vluchtelingsituatie wordt altijd geprobeerd om gezinnen zoveel mogelijk bij elkaar te houden. Met scholing op het kamp kunnen de jonge kinderen dicht bij hun ouders blijven.

Elke dag geeft Inge samen met haar collega's les aan kinderen tot 13 jaar. Vrijwillig en met grote toewijding staat ze – met beperkte middelen – klaar om kinderen een stukje extra bagage te geven. Zodat ze snel in het normale ritme komen, gewoon gek kunnen doen met elkaar en kunnen dansen met hun vriendinnetjes. In een Isobox, een container die in de winter ijskoud is en in de zomer te heet.

OVER MORIA, KARA TEPE EN PIKPA

De meeste vluchtelingen op Lesbos wonen in de twee grote communities Moria en Kara Tepe bij de hoofdstad Mytilini. De meest kwetsbare vluchtelingen verblijven in Pikpa/Lesvos Solidarity. Pikpa is een voormalige vakantiekolonie voor Griekse kinderen. Vandaag de dag klinkt er kindergelach uit de houten chalets onder de pijnbomen. De bewoners heten hier ‘residents’. Sommigen wachten ruim een jaar op hun procedure. Anderen arriveerden pas vannacht. Met de schrik van de levensgevaarlijke boottocht nog in hun lichaam.

‘Ieder mens wil zich nuttig voelen. Ook vluchtelingen.’

In Pikpa lunchen we aan lange tafels samen met de vluchtelingen. Sommige bewoners vertellen hun verhaal. Het valt op hoe open de kinderen en volwassenen contact met je leggen. De sfeer op Pikpa is gemoedelijk en alle vrijwilligers en bewoners doen daar hun best voor. Elke week is er een meeting met de bewoners in drie of vier talen. Zo bouwt iedereen aan veiligheid en vertrouwen in de community.

EDUCATIE VLUCHTELING KINDEREN IN GRIEKENLAND²

Formele educatie voor vluchtelingkinderen is volop in ontwikkeling in Griekenland. De leerlingen krijgen onder meer educatie in het kamp of op reguliere scholen in speciale nieuwkomersklassen.

5 DO'S BIJ LESGEVEN AAN NIEUWKOMERS

1. Laat kinderen en hun ouders zich welkom voelen door vlaggen in de klas op te hangen. Alle nieuwkomers bij jou op school zijn cultuurdragers en dat talent stimuleer je als kinderen hun land van herkomst herkennen in de nieuwe klas.
2. Vergroot je kennis over culturele overeenkomsten en verschillen – bekijk (nog een keer) de video Floortje terug naar Syrië (ook in Arabisch en Engels)
3. Wissel met collega's van andere scholen tips voor ouderparticipatie uit. Een netwerk bij jou in de buurt vind je op de website van Lowan (Ondersteuning Onderwijs Nieuwkomers).
4. Ga aan de slag met het boek Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen van Leonie Coppens.
5. Let goed op je eigen grenzen en verwijf op tijd door naar het zorgteam of Centrum voor Jeugd en Gezin (ook zij hebben specialisten voor vluchtelinggezinnen).

² Scientific Committee in Support of Refugee Children, Refugee Education Project, Athene april 2017, Ministry of Education Research & Religious Affairs

Op een aantal eilanden vraagt goede samenwerking tussen het Griekse Ministerie van Onderwijs en Religie en het Ministerie van Migratie extra aandacht. Het feit dat op Douha's school tijdelijk geen leraren waren had onder meer te maken met bureaucratie.

VLUCHTELINGKINDEREN HEBBEN ONZE STEUN NODIG

Na afloop van ons bezoek kijken we nog even bij Inge's lokaal. Samen met een paar kinderen verft ze de houten omheining van haar speelplek. De pallets zijn ideaal om kleurige tekeningen op te maken. Voortaan kan ze ongestoord buiten lesgeven. Douha zit inmiddels op schoot bij de gepensioneerde Irini. Een Griekse lerares die elke dag even langskomt om met Douha te kletsen. Gewoon, om haar moed in te praten en Grieks mee te oefenen. Al ben je al 11 en nog zo zelfbewust – alle vluchtelingkinderen hebben onze steun hard nodig. Waar dan ook ter wereld.

VERDER LEZEN

- Jamil & Jamila: boekjes voor/over kinderen in vluchtelingkampen. Helpt kinderen bij traumaverwerking. Verkrijgbaar in 8 talen.
- Lowan: voor eerste opvangonderwijs, regelgeving en financiën nieuwkomersonderwijs
- Pharos: opvoedondersteuning vluchtelinggezinnen

IN 2015/2016 GEVLUCHT NAAR EUROPA

In de periode 2015 – 2016 reisden circa 700.000 vluchtelingen via Lesbos naar andere Europese landen. Zij reisden via de Balkanroute totdat Bulgarije en FYROM (voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië) hun grenzen sloten.

Op 20 maart 2016 ging de EU-Turkije deal in. De deal houdt in dat Turkije financiële middelen van Europa ontvangt voor opvang van vluchtelingen in Turkije. Vluchtelingen die de oversteek naar Griekenland na 20 maart 2016 maakten kunnen teruggestuurd worden naar Turkije. Sinds die dag zitten circa 60.000 vluchtelingen vast in Griekenland. Zij wachten op hun asielpprocedure die bepaalt of zij elders in Europa mogen wonen, in Griekenland blijven of teruggestuurd worden naar Turkije.

Op Lesbos komen dagelijks (nog) gemiddeld 150 vluchtelingen aan.

Overzicht van de Balkanroute die vluchtelingen in 2015/2016 liepen (!) tot het sluiten van de grens door FYROM (voormalige Joegoslavische republiek van Macedonië). Sinds de sluiting van deze grens en de EU-Turkije deal van 20 maart 2016 wachten ca. 60.000 vluchtelingen in Griekenland op hun asielpprocedure.

TEKST: HÉLÈNE VAN OUDHEUSDEN
FOTOGRAFIE: PIKPA/LESVOS SOLIDARITY

Zie ook het artikel [Vluchtelingkinderen in de Klas](#) uit PO Management nr. 6, april 2016.

GOED ONDERWIJS AAN NIEUWKOMERS

Studiereis voor leraren
3 – 7 mei 2018, Lesbos, Griekenland

In de Meivakantie 2018 vindt de volgende studiereis plaats naar Lesbos. Voor leraren en schoolleiders van multiculturele scholen die actuele kennis van en tools over vluchtelingonderwijs willen opdoen om in te zetten in hun nieuwkomersonderwijs.

De reis vindt plaats in een kleine groep zodat er voldoende ruimte is voor uitwisseling met internationale vakgenoten en persoonlijke begeleiding.

Voor meer informatie over deze reis:
www.goedonderwijsaannieuwkomers.nl

In april 2018 publiceert PO Management een artikel over lesgeven aan vluchtelingkinderen in Nederland.

